

Presuda Naseru Oriću

Međunarodnom krivičnom sudu za bivšu Jugoslaviju (MKSJ) upućene su brojne kritike nakon presude izrečene Naseru Oriću, bivšem komandantu oružanih snaga bosanskih Muslimana u Srebrenici. Međunarodni sud je 30. juna 2006. osudio Nasera Orića na osnovu komandne odgovornosti zato što nije sprečio da lica pod njegovom komandom ubiju četiri muškarca Srbina i zlostavljaju šestoricu drugih u Srebrenici 1993. Osuđen je na dve godine zatvora. S obzirom da je Orić proveo u pritvoru vreme duže od dve godine, odmah je pušten na slobodu.

Gotovo cele nedelje nakon što je presuda izrečena 30. juna 2006, srpski mediji i političari sve do najviših nivoa vlade, izražavali su ogorčenje zbog kazne od dve godine.¹ Sve to vreme, sama presuda jedva da se pominjala.

U presudi Naseru Oriću konstatovano je da je više bosanskih Srba bilo ubijeno i podvrgnuto užasnom zlostavljanju u policijskoj stanici u Srebrenici 1992. i 1993. a Orić je proglašen krivim jer nije sprečio neka od tih krivičnih dela. U presudi je takođe konstatovano da su mnoge srpske kuće u nekoliko sela oko Srebrenice bezobzirno uništene. I optužba i odbrana uložile su žalbu na presudu, o čemu će biti reči kasnije.

Presuda

Suđenje Naseru Oriću, koje je trajalo od 6. oktobra 2004. do 10. aprila 2006, bavilo se navodima da su snage pod njegovom komandom ubile sedam muškaraca bosanskih Srba i zlostavljale jedanaesticu drugih u periodu između septembra 1992. i marta 1993.² Na suđenju su se takođe ispitivali navodi da su snage pod njegovom komandom bezobzirno uništile i opljačkale sela bosanskih Srba na području oko grada Srebrenice u periodu između juna 1992. i januara 1993.

U to vreme Srebrenica i neka izolovana područja oko nje bili su pod kontrolom bosanskih Muslimana. Područje je bilo opkoljeno snagama bosanskih Srba koje su vršile vojne napade na grad i druga područja koja su držali bosanski Muslimani. U drugoj polovini 1992. i početkom 1993, nekoliko desetina hiljada izbeglica stiglo je u Srebrenicu. Živeli su u užasnim uslovima u pretrpanom gradu: nestašica hrane bila je tako kritična da im je pretilo umiranje od gladi, higijenski uslovi su bili strašni, a ljudi su tokom zime živeli na ulicama smrzavajući se na niskim temperaturama. U to vreme, bosanski Muslimani su napali više sela i zaselaka bosanskih Srba, uglavnom u potrazi za hranom, ali takođe tražeći oružje i vojnu opremu (vidi dole paragrafe: Razaranje sela i pljačkanje).

Dana 20. maja 1992, u okolnostima srpskih vojnih napada i nepostojanju opštinskih vlasti, neformalna grupa muškaraca bosanskih Muslimana, koji su organizovali borbene grupe u tom području, osnovala je "Štab Teritorijalne odbrane Srebrenice." Za svog komandanta izabrali su Nasera Orića. Načelnik Štaba Glavnog štaba Armije BiH, Sefer Halilović, i predsjednik BiH, Alija Izetbegović, naknadno su potvrdili njegovo imenovanje. Dana 1. jula 1992, u sklopu napora da ponovo uspostavi zakon i red u Srebrenici, Štab Teritorijalne odbrane Srebrenice osnovao je vojnu policiju Srebrenice i imenovao Mirzeta Halilovića za njenog zapovednika. Dana 22. novembra 1992, Mirzeta Halilovića je zamijenio Atif Krdžić.

Iako je 3. septembra 1992. Štab Teritorijalne odbrane Srebrenice preimenovan u Štab Oružanih snaga Srebrenica. Vojna vlast u Srebrenici u to vreme nije imala jednu jedinstvenu komandu, već su formirane borbene formacije na teritorijalnom osnovu koje su imale lokalne starešine koji su postupali nezavisno. Oružane snage Srebrenice kojima je Orić komandovao nisu ni na druge načine bile u potpunosti organizovana vojska: nedostajali su oružje i uniforme, borci su živeli sa svojim porodicama ili u improvizovanom smeštaju, a komunikacija kako unutar Srebrenice tako i sa spoljnim svetom bila je veoma otežana jer su telefonske linije bile u prekidi, nije bilo adekvatne opreme i vladala je nestašica struje.

Ubistva i okrutno postupanje u Srebrenici

U periodu od 24. septembra 1992. do 16. oktobra 1992. i zatim u periodu od 27. decembra 1992. do 20. marta 1993, borci, bosanski Muslimani, zarobili su više muškaraca bosanskih Srba i zatočili ih u Stanici policije u Srebrenici kao i u zgradi koja je bila iza zgrade Skupštine opštine Srebrenica. Pored toga što su trpeli iste užasne životne uslove kao i lokalno stanovništvo, takođe su ih, dok su bili u pritvoru, redovno teško premlaćivali, a petorica su podlegla ozledama (vidi paragraf: Srpske žrtve premlaćivanja i ubistva u Srebrenici).

Pitanje kojim se Međunarodni sud bavio u presudi Naseru Oriću bilo je da li on snosi komandu odgovornost za ta ubistva i premlaćivanja. Drugim rečima, Pretresno veće Međunarodnog suda je ispitalo da li je Orić bio u odnosu nadređeni-podređeni s izvršiocima; da li je znao ili imao razloga da zna da se njegovi podređeni spremaju počiniti krivično delo ili da su ga već počinili, i da li je Orić propustio da preduzme nužne i razumne mere da kazni počinioce i spreči buduća krivična dela.

Počinioci tih premlaćivanja i ubistava bili su neki Kemal Mehmetović, zvan Kemo, neki Mrki i neki Beli, od kojih nijedan nije bio pripadnik vojne policije u Srebrenici, kao i drugi koji nisu pripadali Policijskoj stanici Srebrenica. Jednom prilikom, zapovednik vojne policije, Mirzet Halilović, premlatio je jednu žrtvu, Slavoljuba Žikića.

Međunarodni sud je konstatovao da je vojna policija u Srebrenici od trenutka kada su zarobljenici zatočeni preuzela sve dužnosti i odgovornosti koje se, prema međunarodnom pravu, odnose na postupanje prema njima, uprkos činjenici da više počinitelaca nisu bili pripadnici vojne policije. Ne samo da zapovednik vojne policije do 22. novembra 1992, Mirzet Halilović, nije na odgovarajući način vršio nadzor nad policijskom stanicom i stražarima, već je i sam doprineo okrutnom postupanju prema zatočenicima. Međunarodni sud je takođe konstatovao da se postupanje prema zatočenicima nije poboljšalo ni za vreme njegovog naslednika, Atifa Krdžića.

Pretresno veće nije našlo dokaze da je Orić imao efektivnu kontrolu nad vojnom policijom pre 22. novembra 1992, dok je zapovednik vojne policije bio Mirzet Halilović. Stoga, nije bio u mogućnosti da ispuni obavezu da obezbedi da se prema zatočenicima u Policijskoj stanici u Srebrenici postupa u skladu s međunarodnim pravom. Zbog toga ga je Pretresno veće oslobodilo krivice za ubistvo Dragutina Kukića i za okrutno postupanje prema Nedeljku Radiću, Slavoljubu Žikiću, Zoranu Brankoviću, Nevenku Bubnju i Veselinu Šarcu.

Međutim, Pretresno veće je konstatovalo da je Orić imao efektivnu kontrolu nad vojnom policijom nakon 22. novembra 1992. kad je Atif Krdžić preuzeo dužnost komandira. U vreme kad je došlo do smene zapovednika, bilo je pokušaja da se vojna policija reorganizuje. Dokumenti pokazuju da je Krdžić kao novi zapovednik vojne policije referisao Orićevom načelniku štaba.

Pretresno veće je takođe konstatovalo da je Orić trebalo da zna da su zatvorenici u Policijskoj stanici Srebrenica, koji su tamo držani od 27. decembra 1992. do 20. marta 1993. mogli da budu zlostavljani ili ubijeni. Pretresno veće je imalo dokaze da je Orić u barem dve prilike posetio Policijsku stanicu Srebrenica u periodu od 24. septembra do 16. oktobra, da je znao da je Dragutin Kukić ubijen i da se okrutno postupa s drugim srpskim zatočenicima. Stoga je Pretresno veće konstatovalo da je Orić bio obavešten da su zatvorenici bosanski Srbi izloženi opasnosti i da je trebalo da nadzire njihovo stanje.

U razgovoru s Tužilaštvom 2001, Orić je navodno izjavio da se, s obzirom na sve goru vojnu situaciju, nije bavio pitanjem pritvora zatočenika, kao i zato što je to bilo u nadležnosti drugih. Pretresno veće je smatralo neprihvatljivim da komandant prenosi odgovornost za postupanje sa zatočenicima na podređene i da ga više ne zanima njihovo stanje kad zna da se u prošlosti prema zatočenicima postupalo okrutno i da su ubijani. Uprkos činjenici da Orić nije delovao u

dobro strukturiranoj vojsci s odgovarajućim sredstvima komuniciranja između nadređenih i podređenih, Pretresno veće je konstatovalo da za Orića nije bilo nemoguće da spreči zlostavljanja i ubistva zatočenika u Policijskoj stanici u Srebrenici, već da je on sam izabrao da tom pitanju ne posveti nikakvu pažnju.

Zbog toga je Pretresno veće proglasilo Namera Orića krivim jer nije preduzeo nužne i razumne mere da spreči ubistvo Dragana Ilića, Milisava Milovanovića, Kostadina Popovića i Branka Sekulića, kao i okrutno postupanje prema Jakovu Đokiću, Iliji Ivanoviću, Ratku Nikoliću, Radi Pejiću, Stanku Mitroviću i Miletu Trifunoviću.

Razaranje sela oko Srebrenice

Prema navodima tužioca, u periodu između juna 1992. i januara 1993, oružane snage bosanskih Muslimana pod Orićevom komandom i kontrolom spalile su i uništile kuće i drugu imovinu u više sela oko Srebrenice u kojima su većinsko stanovništvo bili bosanski Srbi. Tužilac je tvrdio da je Orić znao ili da je imao razloga da zna da su njegovi podređeni spremni da počine dela bezobzirnog razaranja, ili da su ih već počinili, a da on nije preduzeo mere da spreči takva dela i kazni počinioce. Tužilac je tvrdio da je Orić sprovodio strategiju bezobzirnog razaranja, da je podsticao počinioce tako što nije izdavao naredjenja da spreči ta dela i da je lično učestvovao u nekoliko napada.

Da bi se optuženi smatrao odgovornim za bezobzirno razaranje, tužilac mora prvo da dokaže da je razaranje teško i širokih razmera. Drugim rečima, nije dovoljno da budu razbijeni prozori na nekoliko kuća. Razaranje takođe ne može da bude opravdano vojnom nuždom: tj. određeni objekt ne sme da bude napadnut ako informacije dostupne u to vreme govore da se ne koristi u vojne svrhe. Počinilac takođe mora da deluje s namerom da uništi imovinu. Takođe mora da se dokaže da su optuženi ili snage pod njegovom komandom počinili teška razaranja širokih razmera: optuženi ne može da se smatra odgovornim ako su snage suprotstavljene strane znatno doprinele razaranju.

Sud je oslobodio Namera Orića odgovornosti za razaranje do kojeg je došlo tokom napada na selo Dučići 21. juna 1992, selo Divovići 5. oktobra 1992. i selo Šiljkovići 7. i 8. januara 1993. jer nije bilo dovoljno dokaza da se utvrdi da se radilo o uništavanju imovine velikih razmera.

Sud je oslobodio Namera Orića odgovornosti za razaranje u nekoliko sela jer se nije moglo sa sigurnošću utvrditi da su ga počinile snage bosanskih Muslimana, a ne snage bosanskih Srba koje su se odupirale napadu.

- Fakovići 5. oktobra 1992: U napadu su učestvovali borci bosanski Muslimani, uključujući Orića, za kojima su išle hiljade civila bosanskih Muslimana. Relativno dobro naoružana seoska straža, civili bosanski Srbi i prisutna vojska bosanskih Srba u Fakovićima oduprli su se napadu i poslepodne krenuli u protivnapad, granatirajući i bombardujući to područje. Borci bosanski Muslimani tada su se povukli zajedno s nekim civilima, dok su drugi civili bosanski Muslimani ostali da traže hranu i građevinski materijal. Iako je Pretresno veće konstatovalo da su kuće u Fakovićima oštećene, nijedan svedok nije mogao da potvrdi da su to učinili bosanski Muslimani. Verovatno je da su kuće uništene razmenom vatre između bosanskih Muslimana i bosanskih Srba i granatiranjem bosanskih Srba.
- Bjelovac i Sikirić od 14. do 19. decembra 1992: I tu su borci bosanski Muslimani, uključujući Orića, izveli napad, a za njima su išle hiljade civila bosanskih Muslimana. I tu su se relativno dobro naoružana seoska straža, civili bosanski Srbi i prisutna vojska bosanskih Srba odupirali iako su bili iznenađeni napadom. Pored toga, u različito vreme tokom 14. decembra 1992, dva aviona su kružila iznad tog područja i bacala bombe. Nekoliko kuća koje su počele da gore tokom napada zapalili su bosanski Muslimani. Nekoliko sledećih dana, područje Bjelovca naizmenično su kontrolisali bosanski

Muslimani i bosanski Srbi. Do 18. decembra 1992, spaljena je većina kuća. Pretresno veće nije moglo da sa sigurnošću utvrdi da su bosanski Muslimani bili odgovorni za razaranje dovoljnih razmera da bi se Orić mogao smatrati odgovornim za to razaranje.

- Kravica 7. i 8. januara 1992: Borci bosanski Muslimani, uključujući Namera Orića, za kojima su išle hiljade civila bosanskih Muslimana, napali su tih datuma Kravicu, kao i Šiljkoviće i Ježesticu. Kao i u drugim selima, straža, civili bosanski Srbi i prisutna vojska bosanskih Srba odupri su se napadu, između ostalog, artiljerijskom vatrom. Iako je razaranje imovine u Kravici bilo velikih razmera, Pretresno veće nije moglo da utvrdi da su za njega bili odgovorni bosanski Muslimani. (O Ježestici će biti reči kasnije).

Međutim, Pretresno veće je bilo uvereno da su snage bosanskih Muslimana odgovorne za bezobzirno razaranje više drugih sela. Veće je konstatovalo da su borci bosanski Muslimani i civili koji su išli iza njih u velikom broju namerno palili imovinu velikih razmera u napadima na sledeća sela:

- Ratkovići i Gornji Ratkovići 21. juna 1992: Borci bosanski Muslimani za kojima je išla veliki broj civila bosanskih Muslimana u Ratkovićima nisu naišli na nikakav otpor, ali su naišli na otpor u Gornjim Ratkovićima. Bosanski Srbi su pucali na bosanske Muslimane koji su ih napali iz kuća i ambara. Tokom napada, Gornji Ratkovići nisu zapaljeni s izuzetkom jednog ambara. Nakon toga, Gornji Rakovići, Polimići i Dvorište su zapaljeni. Nakon što su izveli stoku iz štala, borci bosanski Muslimani i civili zapalili su sve ambare i ostale zgrade na poljima u blizini Polimića. Očekujući protivnapad, borci bosanski Muslimani su se povukli, ali ostali su civili bosanski Muslimani u potrazi za hranom. Do kraja dana, nakon što su Srbi poslepodne izveli protivnapad, sve zgrade u selu Ratkovići su spaljene do temelja, a u Gornjim Rakovićima, Polimićima i Dvorištu, prema rečima jednog svedoka, “nije ostao nijedan krov [i] šteta je bila stoprocentna.”³
- Brađevina 27. juna 1992: Borci bosanski Muslimani za kojima je išla gomila civila bosanskih Muslimana nisu naišli ni na kakav otpor. Tokom napada, borci su zapalili kuće nakon što su iz njih izneli stvari. Civili bosanski Muslimani su im se pridružili u spaljivanju štala i stoke na livadama. Na kraju su zapaljene sve zgrade u Brađevini, osim onih koje su korišćene za skladištenje žita i hrane. Kao i u napadu na Ratkoviće i Gornje Ratkoviće, civili bosanski Muslimani ostali su na tom području u potrazi za hranom.
- Ježestica 8. avgusta 1992. i ponovo 7. i 8. januara 1993: Borci bosanski Muslimani iza kojima je išla gomila civila bosanskih Muslimana učestvovali su u napadu na Ježesticu 8. avgusta 1992. Iako je više seoskih stražara bosanskih Srba pružalo otpor napadu kao i neki civili, na kraju su se povukli. Više bosanskih Muslimana, od kojih su neki bili u uniformama, palili su kuće, tako da je otprilike polovina kuća u zaseoku spaljena. Do najvećeg dela razaranja došlo je nakon što su se bosanski Srbi povukli.

Dana 7. januara 1993, ujutro na srpski Božić, borci bosanski Muslimani, uključujući Orića, napali su Ježesticu (kao i Kravicu i Šiljkoviće, o kojima je već bilo reči). Kao i u drugim napadima, iza njih je išlo nekoliko hiljada civila bosanskih Muslimana. Bosanski Srbi su pružali otpor, pucajući iz kuća i sa brda. Nakon borbe koja se vodila za svaku kuću, bosanski Srbi su se na kraju povukli. Borci bosanski Muslimani i civili ulazili su u kuće u potrazi za hranom i drugim potrebštinama. Pretresno veće je konstatovalo da su borci bosanski Muslimani i civili namerno palili kuće i stogove sena i da je do najvećeg dela razaranja došlo nakon što su se bosanski Srbi povukli. Po završetku napada 7. januara, Orić se povukao sa nekim borcima bosanskim Muslimanima. Međutim, naoružani bosanski Muslimani ostali su na tom području do 12. januara.

Pretno veće je oslobodilo Namera Orića optužbe za komandnu odgovornost jer nije sprečio i kaznio razaranje do kojeg je došlo tokom napada na sva ta sela (odgovornost na osnovu člana 7(3) Statuta MKSJ). Iako je Pretno veće čulo svedočenja da su borci bosanski Muslimani i civili odgovorni za ta razaranja, gotovo da nema dokaza koji bi identifikovali počiniocima i kojima bi se dokazalo da je Orić imao nad njima stvarnu kontrolu. U pravnom smislu, Orić je smatran nadređenim svim naoružanim grupama bosanskih Muslimana na području Srebrenice u vreme kad su se desila ta četiri napada. Međutim, u praksi, Pretno veće je našlo dokaze samo za to da je Orić imao efektivnu kontrolu nad svojom vlastitom borbenom grupom iz Potočara. Veće nije našlo dokaze da je imao efektivnu kontrolu nad drugim borbenim grupama i nad masom civila koja je išla za njima. Kao što je Pretno veće objasnilo, "slika koje se dobija na osnovu dokaza nije slika organizovane armije s komandnom strukturom koja u potpunosti funkcioniše, već lokalnih grupa koje su ostale relativno nezavisne i dobrovoljačke i mase civila prisutnih u svakom napadu koje nije bilo moguće kontrolisati."⁴

Pretno veće je takođe oslobodilo Namera Orića optužbi za odgovornost za podsticanje i/ili pomaganje i podržavanje razaranja do kojeg je došlo tokom napada na Ježesticu 7. i 8. januara 1993. (odgovornost na osnovu člana 7(1) Statuta MKSJ).⁵ Orić je lično učestvovao u tom napadu i Pretno veće se uverilo da je znao da su bosanski Muslimani, prvenstveno civili, uništavali imovinu bosanskih Srba. Međutim, Veće nije našlo dokaze da je on to razaranje podsticao. U stvari, dokazi su upućivali na to da se Orić suprotstavljao takvom ponašanju.

Pretno veće takođe nije utvrdilo da je pomagao i podržavao razaranje. Veće nije našlo dokaze da je njegova vlastita borbeno grupa učestvovala u razaranju. Takođe nije našlo dokaze da je mogao da spreči druge borbene grupe da uništavaju imovinu, niti da je pomagao i podržavao civile u razaranju. Nije bilo dovoljno dokaza niti da se dokaže da je Orić tokom napada uopšte mogao da komunicira s drugim borbenim grupama. Pretno veće takođe nije utvrdilo da je Orić mogao da spreči da ogroman broj civila, koji su bili prisutni pre, tokom i posle napada, uništava imovinu. Pretno veće je utvrdilo da nad civilima nije bilo nikakve kontrole.

Pljačkanje

Tužilaštvo je takođe optužilo Namera Orića da je podsticao, pomagao i podržavao i da nije sprečio i kaznio pljačkanje stoke, nameštaja i televizijskih aparata (odgovornost na osnovu članova 7(1) i 7(3) Statuta Međunarodnog suda). Dana 8. juna 2005, na kraju izvođenja dokaza optužbe, Pretno veće je oslobodilo Orića tih optužbi jer je konstatovalo da tužilac nije predočio dovoljno dokaza za osudu.⁶

Tužilac nikad nije optužio Orića za pljačkanje hrane, ali je pokušao dokazati da pljačkanje stoke nije ista stvar jer se stoka ne može konzumirati odmah bez pripreme. Pretno veće je smatralo da bi se u normalnim okolnostima otimanje stoke smatralo pljačkom. Međutim, Veće je konstatovalo da okolnosti u Srebrenici nisu bile normalne. Grad je bio u potpunosti okružen snagama bosanskih Srba i pod opsadom, a stanovništvo je bilo izolovano i gladovalo je. Pretno veće je konstatovalo da je masa ljudi koja je pljačkala hranu i stoku to činila zbog "hitne potrebe za preživljavanjem u trenutku kad je to preživljavanje bilo u pitanju."⁷ Što se tiče pljačke nameštaja i televizijskih aparata, Pretno veće je konstatovalo da nema dovoljno dokaza da se radilo o teškoj pljački.

Kazna

Pretno veće je proglasilo Namera Orića krivim zato što nije preduzeo korake da spreči ubistvo četiri muškarca i okrutno postupanje prema šestorici drugih. Osuđen je na dve godine zatvora. Pošto je Orić već proveo tri godine u pritvoru pre i za vreme suđenja on je odmah pušten. Prilikom odmeravanja kazne, Pretno veće je uzelo u razmatranje ranjivost žrtava. Takođe je uzelo u razmatranje sledeće olakšavajuće okolnosti: činjenicu da je Orić u izvesnoj meri saradivao sa Tužilaštvom; da je izrazio izvesno kajanje; da je bio spreman da se preda Međunarodnom sudu ako protiv njega bude podignuta optužnica; da je Orić u svojoj 25. godini

bio mlad u vreme kada su zločini počinjeni; njegove porodične prilike; pokazani obzir prema srpskim zatočenicima; saradnju sa NATO snagama u Bosni i Hercegovini (SFOR); njegov opšti stav prema ovom postupku; i na kraju, opšte okolnosti koje su prevladavale u Srebrenici i one koje se odnose na Orića i počinjene zločine.

U vezi sa poslednjom stavkom, Pretresno veće je objasnilo da je Orić, koji je tada imao 25 godina i bez ikakvog relevantnog vojnog ili administrativnog iskustva, bio izabran za komandanta oružanih snaga na području Srebrenice. Te oružane snage su se sastojale od loše obučanih dobrovoljačkih grupa boraca sa nešto malo oružja. Oni nisu formirali odgovarajuću vojsku i nisu imali stvarnu vezu sa bosanskom vojskom i vlastima. Ne samo da su lokalne vođe ovih borbenih grupa delovale nezavisno nego su smatrali Orića nedovoljno iskusnim i nisu poštovali njegov autoritet. U ovim okolnostima Orić se suočio sa vojno nadmoćnim srpskim snagama koje su opkolile Srebrenicu i gradom koji je bio u stanju opšteg haosa: predratne vlasti su pobegele, a red i zakon su propali pod pritiskom nekontrolisanog priliva izbeglica i kritične nestašice hrane i drugih osnovnih artikala.

Žalbe

I tužilac i Orićeva odbrana su uložili žalbe na presudu koje još uvek nisu rešene.

Žalba Tužilaštva

U svojim argumentima Tužilaštvo tvrdi da je Pretresno veće pogrešilo što je oslobodilo Orića za zločine počinjene u Policijskoj stanici Srebrenica od 24. septembra do 16. oktobra 1992. Tužilaštvo tvrdi da je Orić bio odgovoran za Vojnu policiju u Srebrenici ne samo za period od 27. decembra 1992. do 20. marta 1993. što je Pretresno veće i konstatovalo, nego i za period od 24. septembra do 16. oktobra 1992. Tužilaštvo tvrdi da je Pretresno veće previdelo važnost Orićeve uloge u uspostavljanju Vojne policije u Srebrenici i postavljanje njenog prvog zapovednika Mirzeta Halilovića. Tužilaštvo navodi da je Pretresno veće bilo u pravu osuđujući Orića što nije preduzeo korake da spreči ubistva i okrutno postupanje koje se dešavalo od 27. decembra 1992. do 20. marta 1993, ali da je bilo pogrešno osloboditi ga za nepreduzimanje koraka da kazni te zločine.

Tužilaštvo takođe navodi da je Pretresno veće pogrešilo što je oslobodilo Orića za podsticanje bezobzirnog razaranja u Ježestici 7. i 8. januara 1993. Tužilaštvo tvrdi da je međunarodno pravo zahtevalo od Orića da odustane od napada za koji je znao da će za posledicu imati znatno i namerno uništavanje civilne imovine.

Tužilaštvo je takođe uložilo žalbu na Orićevu kaznu navodeći da je ona bila zasnovana na propustu da se prepozna Orićeva puna odgovornost za zločine koji su počinjeni, i da je bila zasnovana na faktorima koji se ne kvalifikuju kao olakšavajuće okolnosti. Zbog toga, Tužilaštvo smatra ovu kaznu očigledno neodgovarajućom.

Žalba Odbrane

S druge strane, Odbrana je uložila žalbu na presudu da bi oslobodila Orića njegove kazne za nepreduzimanje koraka da spreči ubistva i okrutno postupanje koje se dešavalo od 27. decembra 1992. do 20. marta 1993., i da skine mrlju s njegovog imena. U svojim tačkama dokazivanja Odbrana tvrdi da nijedno razumno Pretresno veće nije moglo doći do sledećih zaključaka: prvo, da je Orić imao stvarnu kontrolu nad vojnom policijom nakon novembra 1992; drugo, da su stražari na mestima gde su žrtve bile pritvorene bili pripadnici vojne policije; treće, da je vojna policija bila odgovorna za ubistva i okrutno postupanje; i četvrto, da je Orić znao da su zločini bili počinjeni.

Odbrana se takođe protivi zaključku da su Dragan Ilić, Branko Sekulić, Milisav Milovanović, Kostadin Popović i Dragutin Kukić u stvari ubijeni. Odbrana navodi da dokazi pokazuju da su Dragan Ilić, Branko Sekulić i Milisav Milovanović umrli usled bolesti, da je Kostadin Popović poginuo u borbi, i da Kemo nije imao nameru da ubije Dragutina Kukića.

Zaključak

Odgovornost Nasera Orića za zločine za koje se teretio pred Međunarodnim sudom biće konačno određena tek kada Žalbeno veće odluči po ovim i ostalim tačkama žalbi koje su podneli Tužilaštvo i Odbrana. Međutim, u ovom trenutku može se reći da je Pretresno veće utvrdilo da su jedan broj muškaraca bosanskih Srba bili žrtve okrutnog postupanja u Policijskoj stanici Srebrenica. Presudom je takođe utvrđeno da su kuće u četiri sela sa pretežno srpskim stanovništvom oko Srebrenice bile bezobzirno uništene. Ovo su činjenice zasnovane na trezvenoj proceni dokaza.

[Napomena uredniku: ubaciti sledeći tekst]

Srpske žrtve premlaćivanja i ubistva u Srebrenici

Sledeći muškarci bosanski Srbi bili su zatočeni u Policijskoj stanici Srebrenica i/ili zgradi iza zgrade opštine gde su bili premlaćivani, često i žestoko. Nekoliko njih je podleglo povredama.

24. septembar 1992. i 16. oktobar 1992.

Dragutin Kukić, 58-godišnji stražar u lokalnom rudniku boksita, bio je zarobljen 24. septembra 1992. Zarobili su ga borci bosanski Muslimani za vreme borbe i odveli ga u Policijsku stanicu Srebrenica. Sledećeg dana su ga tukli čovek po imenu Kemal Mehmetović, poznat i kao Kemo, i još jedan čovek zvani Mrki. Mehmetović je bio pripadnik jedne od lokalnih borbenih grupa i ozloglašen po svom nasilju. Nakon što im je Kukić opsovao "ustašku majku" Kemo je uzeo cepanicu i snažno udario Kukića u grudi. Kukić je odmah umro, a pokušaji da se oživi nisu uspeli. Sledećeg dana je Kemo bacio Kukićevo telo u rezervoar s vodom izvan Srebrenice nakon što je u njega ispalio nekoliko metaka. U svojoj žalbi Odbrana navodi da dokazi pokazuju da Kemo nije imao nameru da ubije Kukića i da zbog toga njegova smrt ne može bit smatrana kao ubistvo.

Nedeljko Radić, 41-godišnji radnik u vazdušnom kompresoru u rudniku boksita, bio je zarobljen za vreme borbe 24. septembra 1992. Dok je bio zatočen u Srebrenici udarali su ga drvenim motkama i gvozdanim šipkama, a zubi su mu bili polomljeni. Kemo je Nedeljku Radiću iščupao zube zardalim kleštima nakon čega je mokrio u njegova usta navodno da mu dezinfikuje ranu.

Slavoljub Žikić, 67-godišnji direktor pošte, pridružio se ostalim zatočenicima 5. oktobra 1992. Zubi u gornjoj vilici su mu bili polomljeni kao i jedno rame. Rebra su mu slomljena i ima trajne probleme sa sluhom i varenjem. Izjavio je da su u nekoliko slučajeva zatočenicima morali da tuku jedan drugog.

Zoran Branković, 17-godišnji stražar u rudniku boksita, bio je smrskan o betonski blok ispred policijske stanice. Telo mu je bilo prekriveno krvlju a iz usta mu je curela pena. Zbog zlostavljanja kojem je bio izložen morao je da bude hospitaliziran.

Nevenko Bujanj, takođe stražar u rudniku boksita, bio je zarobljen za vreme borbe 24. septembra 1992. Tukli su ga toliko žestoko da nije mogao ni da stoji ni da leži. Nekoliko dana posle oslobađanja na Žutom mostu podlegao je povredama u zborničkoj bolnici.

Veselin Šarac, 54-godišnji radnik u rudniku boksita, bio je zarobljen za vreme borbe 24. septembra 1992. Jedna osoba ga je ispitivala i tukla dok nije izgubio svest.

Radić, Žikić, Branković, Bujanj i Šarac su razmenjeni 16. oktobra 1992.

15. decembar 1992. i 20. mart 1993.

Jakov Đokić je bio zarobljen 17. maja 1992. po povratku sa vojne službe. Tog 21-godišnjaka su držali u užasnim uslovima i ponekad tukli u jednoj štali blizu Cerske skoro osam meseci pre nego što je doveden u Srebrenicu januara 1993. Đokića koji je već bio u lošem fizičkom stanju redovno su tukli raznim predmetima uključujući štapove i kundake ostavljajući ga krvavog i u masnicama. Poslednji put je viđen živ 21. marta 1993.

Ilija Ivanović, 31-godišnji vodoinstalater po zanimanju, bio je zarobljen dok je bežao od napada na obližnje selo. Boli su ga noževima i tukli po celom telu kundacima, metalnim šipkama i bejzbol palicama sve dok nije pao u nesvesno stanje. Jagodica, nos i zubi su mu slomljeni a rebra polomljena. Oko 27. februara 1993. on i Ratko Nikolić (videti ispod) su razmenjeni. U vreme donošenja presude Oriću Ivanović je delimični invalid i pod stalnim medicinskim nadzorom.

Ratka Nikolića, 47-godišnjeg čuvara po zanimanju, su prelaćivali dok nije pao u nesvesno stanje. Kao rezultat udaranja i gaženja pet rebara mu je slomljeno i ispalo mu je nekoliko zuba. Oko 27. februara 1993. razmenjen je zajedno sa Ilijom Ivanovićem.

Radu Pejića, 36-godišnjeg zemljoradnika, su tukli drvenim štapovima i drvenim motkama, bejzbol palicama, metalnim šipkama, noževima i kundacima tako da je jedva mogao da hoda. Jedan od njegovih napadača mu je zapalio bradu. Njegova telesna težina je spala na nekih 30 kilograma. Predat je vojnicima UNPROFOR-a 21. marta 1993. a potom je nekoliko nedelja hospitalizovan.

Stanka Mitrovića, fizički i mentalno hendikepiranog, tukli su štapovima, motkama, palicama, šipkama i kundacima. Napadači su ga tukli dok je išao u toalet a posebno su ciljali njegove hendikepirane udove. Kao rezultat prelaćivanja više puta je padao u nesvest. Razmenjen je 6. februara 1993.

Mile Trifunović, 72-godišnji srpski civil, bio je zarobljen na dan ili oko 16. januara 1993. Njegova unuka Svetlana koja je bila zatočena u odvojenoj ćeliji u istoj zgradi u Srebrenici rekla je da je svog dedu nekoliko puta čula kako viče od bolova i primetila da mu je lice bilo u masnicama. Trifunović je razmenjen u februaru 1993. a nekoliko dana posle toga umro je u bolnici u Užicu u Srbiji.

Dragan Ilić koji je u to vreme imao 18 godina zarobljen je u leto 1992. i nekoliko meseci držan u štali u Cerskoj pre nego što je prebačen u Srebrenicu. Kada je stigao tamo, već u lošem fizičkom stanju, žestoko su ga tukli. Umro je između 9. februara i 20. marta 1993. Odbrana u svojoj žalbi tvrdi da je on umro usled bolesti.

Milisava Milovanovića, 43-godišnjeg stručnjaka za platforme u lokalnom rudniku, zarobili su bosanski Muslimani 24. decembra 1992. Svakog dana su ga tukli i udarali. Bio je prekriven krvlju i potpuno modar. Februara 1993. mladić starosti između 16 i 20 godina ispitivao je Milovanovića u vezi s brašnom koje je nedostajalo. Onda ga je mladić više puta udario u grudi. Milovanović je podlegao povredama. U svojoj žalbi Odbrana navodi da je umro od upale pluća.

Kostadin Popović bio je zarobljen za vreme borbe u Kravici 7. januara 1993. i prebačen u Srebrenicu. Ovog 46-godišnjaka su tukli raznim predmetima tako da mu je čitavo telo bilo krvavo i modro. Nakon žestokog prelaćivanja Popović je umro oko 7. februara 1993. U svojoj žalbi Odbrana navodi da je on poginuo u borbi.

Branko Sekulić je bio zarobljen 30. juna 1992 za vreme borbe. Ovaj 26-godišnjak je bio zatočen neko vreme u štali u Cerskoj gde su ga čuvali u užasnim uslovima i žestoko maltretirali. Prebačen je u Srebrenicu na konju zbog lošeg fizičkog stanja. Redovno su ga tukli i kao rezultat

toga hospitalizovan je u februaru 1993. Pušten je 3. marta 1993 zbog nedostatka prostora. Umro je na dan ili oko 19. marta 1993. U svojoj žalbi Odbrana navodi da je on umro usled bolesti.

¹ Ovo nije prvi put da se Međunarodnom sudu upućuju kritike zbog izricanja blagih kazni. Na primer, mnoge žrtve bosanski Muslimani iz logora Keraterm u Prijedoru, Bosna i Hercegovina, bile su razočarane kaznama od pet godina i tri godine koje su izrečene Damiru Došenu i Draganu Kolundžiji, bosanskim Srbima koji su bili komandiri smene u logoru.

² Vidi "Tužilac protiv Nasera Orića, Druga izmijenjena optužnica," podnesena 1. oktobra 2004, predmet MKSJ br. IT-03-68-PT na Internet stranici MKSJ na sledećoj adresi:

<http://www.un.org/icty/indictment/english/ori-2ai041004e.htm>.

³ Presuda, paragraf 602.

⁴ "Tužilac protiv Nasera Orića, Sažetak presude," na Internet stranici Suda na sledećoj adresi:

<http://www.un.org/icty/pressreal/2006/p1094e-summary.htm>

⁵ Ovo je samo jedan od četiri napada za koje je Pretresno veće utvrdilo da su tokom njih snage bosanskih Muslimana počinila razaranja velikih razmera i za koja je Orić optužen na osnovu člana 7(1) kao i na osnovu člana 7(3)

⁶ Na osnovu pravila 98bis, Pretresno veće može da oslobodi optuženog po završetku izvođenja dokaza optužbe ako tužilac nije izveo dovoljno dokaza da se optuženi može osuditi.

⁷ Tužilac protiv Nasera Orića, Transkript postupka, 8. jun 2005, str. 9030, red 9-10, na Internet stranici Suda na sledećoj adresi: <http://www.un.org/icty/transe68/050608IT.htm>.